PÉLDÁZATOK 2/9

A szőlőmunkások

IGE & GONDOLATOK
BIBLIA TANULMÁNYOZÁS
SZAKMAI ANYAGOK
JÁTÉKOK
ÉNEKEK
TÉMAFELDOLGOZÁS
KÉRDÉSEK
KITEKINTŐ

IGESZAKASZ

Mt 20,1-16

„Hasonló a mennyek országa ahhoz a gazdához, aki korán reggel kiment, hogy munkásokat fogadjon a szőlőjébe. Miután megegyezett a munkásokkal napi egy dénárban, elküldte őket a szőlőjébe. Amikor kiment kilenc óra tájban, látta, hogy mások is állnak a piacon tétlenül, és ezt mondta nekik: Menjetek el ti is a szőlőmbe, és ami jogos, megadom nektek.(...)Ő pedig egyiküknek így felelt: Barátom, nem bánok veled igazságtalanul. Vajon nem egy dénárban egyeztél meg velem? Vedd, ami a tied, és menj! Én pedig az utolsónak is annyit akarok adni, mint neked. Hát nem tehetek azt a javaimmal, amit akarok? Vagy azért vagy irigy, mert én jó vagyok hozzájuk? Így lesznek az utolsókból elsők, és az elsőkből utolsók.” (Mt 20,1-4.13-16)

IGEI GONDOLATOK

A szőlőmunkások példázata (Mt 20,1–16) **alapjaiban forgatja fel az emberi érdemeken alapuló igazságérzetet, és Isten szuverén kegyelmének „botrányát” állítja a középpontba.** Jézus arra tanít, hogy a mennyek országában a jutalom nem a szolgálati idő vagy a teljesítmény arányos kifizetése. A példázatot keretező mondás („az utolsókból lesznek elsők, és az elsőkből utolsók”) egyfajta irodalmi keret (inclusio), amely jelzi, hogy itt egy teljesen más rend érvényesül, mint amit mi igazságosnak gondolunk. A gazda (oikodespotēs) Istent jelképezi, aki nem a piaci logika, hanem a saját nagylelkűsége szerint cselekszik. A gazda válasza („hát nem tehetek azt, amit akarok?”) hangsúlyozza, hogy **a kegyelem Isten abszolút szabadságának megnyilvánulása**, amellyel **a legméltatlanabbaknak is megadja** a túléléshez szükséges „dénárt”. A történet az első századi Galilea társadalmi valóságát tükrözi, ahol **a napszámosok a leginkább sebezhető réteget alkották.** A délután öt óra tájban is a piacon állók nem lusták voltak, hanem olyanok, akiket senki nem talált alkalmasnak a munkára; **a gazda irgalma így valójában az éhhaláltól mentette meg őket és családjukat.** A dénár ebben az összefüggésben az üdvösséget és az örök életet jelképezi, amely nem osztható és nem fokozható: **mindenki, aki válaszol Isten hívására** – legyen az korán vagy az utolsó pillanatban –, **ugyanabban a teljes és ingyenes kegyelemben részesül.** A példázat azonban nemcsak Istenről szól, hanem rólunk is. Az első munkások nem azért zúgolódnak, mert keveset kaptak, hanem mert nem tudják elviselni, hogy mások is ugyanannyit kapnak. Ez leplezi le a szívünk működését: hajlamosak vagyunk úgy gondolkodni, hogy ha többet teszünk, akkor Isten tartozik nekünk. Ez a vallásos ember logikája: nem kegyelemből él, hanem érdemekből. A „gonosz szem” ebben a történetben az irigységet jelenti: azt a belső ellenállást, amikor nem tudunk örülni annak, hogy Isten másokhoz is jó. **Az evangélium az, hogy Istenhez egyikünk sem érdemei alapján kerül közel.**

Természetes módon úgy gondolkodunk, hogy aki többet tesz, annak több jár, aki többet tanul, jobb jegyet érdemel; aki többet dolgozik egy kapcsolatért, annak több figyelem jár; aki „jobb ember”, közelebb van Istenhez. A példázat azonban ezt a logikát töri meg. **Ha Isten valóban csak igazságos lenne, egyikünk sem kapna „dénárt”**, mert egyikünk sem tett eleget. Azért kapjuk mégis, mert Jézus Krisztus vállalta helyettünk a „nap terhét és hőségét”: Ő élt tökéletes életet, mégis úgy bántak vele, mintha kudarcot vallott volna.

KAPCSOLÓDÓ IGÉK

- Hóseás 6,6
- 3Mózes 19,13
- 5Mózes 24,14–15
- Lukács 15,25–32
- Máté 9,13
- Ézsaiás 5,1–7
- Zsoltárok 80,9–15
- Máté 6,22–23
- Márk 7,22
- Máté 19,30 és 20,16
- Márk 10,31
- Lukács 13,30
- Máté 23,11–12

BIBLIATANULMÁNYOZÓ KÉRDÉSEK

- **Pontosan hányszor megy ki a gazda munkásokat hívni? Miért lehet ez fontos?**
- **Milyen különbség van aközött, ahogyan a különböző munkásokkal beszélt a gazda? Melyik csoporttal állapodik meg konkrét összegben és melyikkel nem?**
- **Mit jelenthet az, hogy a többieknek csak annyit mond: „ami jogos, megadom”?**
- **Milyen sorrendben történik a kifizetés – és miért pont így?**

A kereszten nem azt kapta, amit megérdemelt, hanem azt, amit mi érdemlünk, hogy mi megkaphassuk azt, amit Ő érdemelt. Ő lett az, aki „kívül maradt”, hogy mi bejuthassunk; **Ő nem kapta meg a „bérét”, hogy mi megkaphassuk a kegyelmet.** Így a mennyek országa nem azoké, akik többet tettek, hanem azoké, akik elfogadják, hogy minden ajándék. Ez felszabadít a folyamatos bizonyítás kényszere alól – nem kell többé igazolnom magam Isten előtt vagy másokhoz képest. Ugyanakkor szembesít azzal is, milyen nehéz ez: mert miközben vágyunk a kegyelemre, nehezen viseljük, ha mások is ugyanabban részesülnek. Az evangélium így nemcsak megnyugtat, hanem át is formál: megtanít nemcsak elfogadni Isten jóságát, hanem örülni annak is, hogy Ő másokhoz is ugyanilyen jó.

KITEKINTŐ

Kortörténeti háttér: A szőlőtő és a szőlőskert: Izráel hagyományos jelképe az Ószövetségben (Ézs 5). A gonoszakat még gyümölcsöző növényhez is hasonlítja az ige (Jer 12,1-4). A mózesi törvény előírta, hogy a napszámost még aznap, napnyugtakor ki kell fizetni, mivel szegény, és a béréből él (3Móz 19,13; 5Móz 24,14–15). A történet élethűen tükrözi az I. századi Palesztina gazdasági viszonyait; Egy dénár (vagy drachma) volt az átlagos napi munkabér. Ez egy család számára a létminimumot biztosító összeg volt, ha valaki nem kapott munkát, a gyermekei éheztek. A napközbeni többszöri toborzás a szüret idejére jellemző sürgető szükségletet jelzi, amikor minden szabad kézre szükség volt a termés betakarításához a meleg beállta előtt. Bár a nagy birtokokon általában intézők (vincellérek) irányítottak, a példázatban az úr személyesen megy ki a piacra, ami egy kisebb, „közvetlen irányítású” birtokos képét sugallja.
Kortárs párhuzam: aki egész félévben tanult vs. aki az utolsó héten. A játékban XP-t gyűjtesz, Isten országában ajándékot kapsz.
Teológiai fogalommagyarázat: A kegyelem botránya és a „szükséglet alapú” bér: A teológiai feloldás kulcsa, hogy Isten országa nem kereskedelmi egyezményeken alapul, hanem a gazda szuverén szabadságán. A gazda tudja, hogy egyetlen órányi bér nem elegendő egy család fenntartásához. Isten tehát nem a piaci értéket nézi, hanem az emberi szükséget: mindenkinek megadja azt a „dénárt” (az üdvösséget), amely a „túléléshez”, azaz az örök élethez szükséges.

KÉRDÉSEK

BEVEZETŐ

- Volt már olyan élményed (például egy csoportmunkánál), hogy valaki alig tett hozzá valamit, mégis ugyanazt az osztályzatot kapta, mint te?
- Szerinted miért van az, hogy ha valakivel kivételeznek, az általában dühíti a többieket, még akkor is, ha ők maguk megkapták, ami jár nekik?
- Szerinted mi járhatott azoknak a fejében, akiket utoljára hívtak be dolgozni?
- Szerinted az az igazságos, ha mindenki hajszálpontosan annyit kap, amennyiért megdolgozott, vagy az, ha mindenki megkapja azt, ami a megélhetéséhez szükséges?
- Miért különösen nehéz helyzet/rossz érzés utolsónak lenni?

MÉLYREVIVŐ KÉRDÉSEK

- Mit árul el ez a példázat számodra Istenről?
- Vajon Isten jósága és nagylelkűsége szükségszerűen sérti-e az emberi igazságérzetet?
- Az "utolsókból elsők" fordulata csupán a társadalmi rangsor megfordítása, vagy a kegyelem minden embert egyenlővé tevő erejét hirdeti?

EGYÉNI REFLEXIÓ

- Mikor és miben voltál utolsó? Hogyan élted meg?
- Zavart-e már más 'meg nem érdemelt' ajándéka? Miért dühít minket, ha a Gazda nem teljesítményt néz, hanem egyszerűen csak nagylelkű?

TÉMAFELDOLGOZÁS

ige elmélyítése

1.a "Fair" példázat:
Cél: észrevenni, mennyire „nem természetes" Jézus története. Írják át a példázatot úgy, hogy szerintük „fair" legyen. Megbeszélni: Miben különbözik ez Jézus történetétől? És melyik áll közelebb a te gondolkodásodhoz?

1.b Kiscsoportokban feldolgozni a kérdéseket:
Mi történik pontosan? Mi indítja el a konfliktust a történetben? Mit várnak az első munkások? Mi a valódi problémájuk? Mit mond a gazda Istenről? Hol jelenik ez meg a te életedben? Mit tanít ez a példázat Istenről?

Témára hangoló

2. Különböző feladatokkal lehet pontot szerezni. A végén jutalom jár érte, de a csavar, hogy mindenki ugyanazt a jutalmat kapja! Nagyon jó, ha van olyan, aki beépítettként nem vesz részt a játékban, és ő is a végén kap jutalmat. Ötletek:

- Fizikai: (feladatonként 2 pont) pl.: plank 30 mp vagy 20 guggolás
- Villámkvíz (1 jó válasz = 1 pont) pl.: Ki volt Dávid király fia, vagy mi az a dénár?
- Ügyességi pl.: papírgalacsin a kukába = 2 pont
- Extra pl.: mondj 3 dolgot 5 mp alatt adott témában = 1 pont

Kérdések a feldolgozáshoz?

- Ki dolgozott sokat?
- Ki nem csinált semmit?
- Melyik volt nehezebb: dolgozni és ugyanannyit kapni vagy semmit nem csinálni és mégis kapni?

Eszközigény: jutalom
Időtartam: 15-20 p

Önismeret

3.a Mi van a szívemben?

- **Helyezkedj bele:**

Képzeld el, hogy az első munkás vagy. Mit érzel?

- **Mi zavar jobban**: hogy te nem kaptál többet vagy hogy más ugyanannyit kapott.
- **Kapcsold az életedhez**: Írj egy konkrét helyzetet, amikor így éreztél.
- **Bibliai tükör:** „Vagy azért vagy irigy, mert én jó vagyok?" Mit mond ez rólad?
- **Evangéliumi fordulat:** Írj egy dolgot, amit nem érdemeltél meg, mégis megkaptál.

„Nem az a kérdés, mennyit kaptam... hanem hogy el tudom-e fogadni, hogy Isten másokhoz is jó."

3.b. „Mi a te dénárod?"
Cél: lefordítani a példázatot a saját életükre
Írjanak le 1-1 dolgot, ami számukra „jutalom" vagy „érték": elismerés, siker, kapcsolat, Isten közelsége stb.

SZAKMAI ANYAGOK

- **The Chosen: 4. évad, 5. rész**
- **Reményik Sándor: Az utolsó munkás**
- **Füle Lajos: Még felfogad**
- **Igazság és Élet 20/I/56.**

Érdekesség: Johann Sebastian Bach BWV 144 kantátája közvetlenül a példázat 14. versére épül, ahol a gazda rendreutasítja a zúgolódó munkást. A BWV 84 nem idézi szó szerint a szöveget, ez a mű a példázat alapvető etikáját tükrözi.

ÉNEKEK

- Kegyelmed elég...
- Tisztíts meg, újíts meg
- Siessetek, hamar lejár
- Éneklem a Te jóságodat
- RÉ48 265 / RÉ21 158. Hagyjad az Úr Istenre te minden utadat
- RÉ 130. Tehozzád teljes szívből

JÁTÉKOK

ASSZOCIÁCIÓ
korlátlan létszám I jégtörő, energetizáló

Körben haladunk. Mindenki húz egy kártyát (vagy a következő leveszi a legfelsőt).
A kártyán lévő szót:

- vagy beleépíti abba, hogy „hogy vagy?”
- vagy elmond egy rövid történetet, hogy hogyan kapcsolódik most az életéhez

Eszközigény: szókártyák (én a Körvonal: Asszociáció kártyajátékát szoktam használni)
Időtartam: 5-15

„HÁROMRA MUTASD!”
korlátlan létszám I ráhangolódás, személyes megosztás

Egyszerre mindenki mutat a kezével egy számot. Ennyi dolgot oszt meg az elmúlt hetéből:

- amiért hálás
- ami nehéz volt
- amit kiemelne

Segítség (ha kell)

- „Egy jó dolog...”
- „Egy nehéz dolog...”
- „Ami most foglalkoztat...”

DISZKRIMINÁCIÓ
korlátlan létszám I csapatépítő, témárahangoló

A csoportot 4-5 fős csapatokra (vagy kisebbre, a lényeg, hogy legalább 3 csapat legyen) osszuk szét. Az egyik csapatot küldjük ki a teremből, ők csak annyit tudnak majd, hogy rajzolni kell valamit közösen. A többi csoport maradjon bent, nekik elmondjuk a feladatot is. Az egyik csapat megkötés nélkül dolgozik, a másik tagjai viszont nem beszélhetnek egymással a munka közben. A feladat egy kép rajzolása, a témát szabadon lehet kitalálni pl. izzasztó, kemény munka, amit az emberek nem szeretnek;

Amint a csapatok elkezdenek dolgozni, a harmadik, addig kint várakozókat is hívjuk be. Ők semmi mást nem tudhatnak meg a játékvezetőtől. A munkára 10 percet adjunk. Ha a lejárt az idő, kérdezzük meg a csoportokat, hogy érezték magukat a feladatban. Különösen tekintettel a harmadik “vakon” dolgozó csapat érzéseit hangosítsuk ki

Eszközigény: papírok és ceruzák
Időtartam: 10-15 p

Óravázlatot összeállította: Petkes Piroska Judit
Felhasznált források: Craig S. Keener: A Commentary on the Gospel of Matthew, W. D. Davies és Dale C. Allison, Jr.: A Critical and Exegetical Commentary on the Gospel According to Saint Matthew, R. T. France: The Gospel of Matthew, Ulrich Luz: Matthew 1–7, Matthew 8–20, valamint Matthew 21–28 (a Hermeneia sorozat kötetei)